نگاه

بحران سیاسی در اقلیم کردستان

بازگشت به نظام گذشته

• **آرمان سلیمی:** ۳۰ سپتامبر ۲۰۱۱، شعله‌های اولین اعتراضات مردمی در مرزهای داخلی اقلیم کردستان برافروخته شد. در آن زمان موج اعتراضات خشونت‌آمیز علیه حزب دموکرات کردستان عراق (پارتی) با مدیریت جنبش گوران (تغییر) خاموش شد. انتخابات دور چهارم مجلس نمایندگان اقلیم کردستان در ۲۱ سپتامبر ۲۰۱۳، دریچه‌ای جدید از سیاست‌ورزی را در اقلیم کردستان به وجود آورد که دیگر به‌نظر نمی‌رسید حوادث سپتامبر ۲۰۱۱ تکرار شود. ایجاد حکومتی ائتلافی در اواخر آوریل ۲۰۱۵، با مشارکت پنج کریدور اصلی حاضر در عرصه حکمرانی کردستان عراق (احزاب دموکرات کردستان عراق، اتحادیه میهنی کردستان، جنبش گوران، اتحاد اسلامی کردستان و جامعه اسلامی کردستان) این افق را پیش‌روی همگان قرار داده بود که دوران ایجاد حکومت دوقطبی (جناحی) میان حزب پارتی و یه‌کیتی (اتحادیه میهنی) به پایان رسیده و اکنون اقلیم کردستان می‌تواند مدلی از حکمرانی مشارکتی و ائتلافی موفق را به خاورمیانه عرضه کند. اما دو رویداد مهم علتی شدند تا تمامی تحلیل‌ها با شکستی جدی مواجه شوند؛ گسترش دامنه اختلافات اربیل با حکومت مرکزی برای فروش ذخایر نفتی و تأمین بودجه عاملی شدند تا سهم ۱۷ درصدی اقلیم کردستان از بودجه ملی عراق از سوی بغداد قطع یا با کاهش چشمگیر روبه‌رو شود. این رویداد زمینه‌ساز ایجاد بحران مالی بزرگی در مرزهای اقلیم شد؛ به‌گونه‌ای که بسیاری از کارمندان و حتی پیشمرگه‌های کرد که در صفوف جبهه نبرد با «داعش» حضور دارند، چند ماه هیچ حقوقی دریافت نکرده‌اند. همچنین براساس قانون اساسی و نیز توافقات پارلمانی جناح‌های سیاسی در ۱۹ آگوست ۲۰۱۵، مدت زمامداری «مسعود بارزانی» که در سال ۲۰۱۳، براساس توافق سیاسی به مدت دو سال تمدید شده بود، به پایان می‌رسید. در روزهای منتهی به این مقطع زمانی اختلاف‌نظرهای جدی‌ای میان حزب دموکرات کردستان عراق با چهار جناح سیاسی دیگر اقلیم، بر سر تغییر نظام سیاسی به پارلمانی و تمدید مدت زمامداری بارزانی به‌وجود آمد. دراین‌میان نه‌تنها میان جناح‌های سیاسی اقلیم کردستان توافقی حاصل نشد، بلکه مرحله جدیدی از اختلافات جناحی نیز به‌وجود آمد که برایند آن برگزاری نشست‌های متعدد میان جناح‌های سیاسی بود و اکنون با گذشت دو ماه همچنان بحران ریاست و تغییر قانون اساسی حل‌نشده باقی مانده است. طولانی‌شدن روند نشست‌ها و پرداخت‌نشدن حقوق کارمندان نهادهای حکومتی و غیرحکومتی به بهانه بحران مالی، صبر شهروندان اقلیم کردستان را لبریز کرد. درنتیجه در یک ماه اخیر، شاهد تجمع مسالمت‌آمیز شهروندان و کارمندان دولتی برای پایان‌دادن به مسئله ریاست اقلیم و پرداخت حقوق کارمندان حکومتی بوده‌ایم. این روند ادامه داشت تا اینکه در نهم اکتبر ۲۰۱۵، موج اعتراضات در شهر «قلعه‌دزی» با حمله معترضان به مقر حزبی حزب دموکرات کردستان عراق و مقابله محافظان با نیروهای معترض که نتیجه آن کشته‌شدن دو نفر و زخمی‌شدن چندین نفر دیگر بود، به خشونت کشیده شد. بلافاصله پس از وقوع این حوادث رسانه‌های وابسته به حزب پارتی عوامل جنبش گوران را به تحریک مردم و دست‌داشتن در حوادث متهم کردند. حتی بسیاری از اعضای بلند پایه پارتی اعلان کردند مدارک و اسنادی در دست دارند که نشان می‌دهد جنبش گوران و حزب پ‌ک‌ک در وقایع اتفاق‌افتاده دست داشته‌اند و تنها هدف آنها بیرون‌کردن حزب دموکرات کردستان عراق از مناطق تحت نفوذ خود یعنی استان‌های سلیمانیه و حلبچه بوده است. متعاقب این حوادث، به‌نظر می‌رسید در مناطق تحت نفوذ پارتی یعنی استان‌های اربیل و دهوک، اقدام مشابه صورت بگیرد و مقرهای گوران از سوی طرفداران این حزب به آتش کشیده شوند. اما این واقعه رخ نداد؛ درعوض واکنش حزب دموکرات کردستان عراق بسیار جدی و غیرقابل باور بود. در اولین اقدام، دفتر تشکیلات پارتی در بیانیه‌ای، چهار وزیر حکومتی عضو گوران را عزل کردند. همچنین در اقدامی جدی‌تر نیروهای حافظ امنیت اقلیم کردستان (آسایش) وابسته به حزب پارتی، از ورود رئیس پارلمان کردستان «یوسف محمد» به اربیل برای شرکت در نشست پارلمان جلوگیری کردند. این جبهه‌بندی میان دو جریان گوران و پارتی تفاسیر متعددی را در پی داشت؛ یکی از تفاسیر موجود بازگشت اقلیم به سیستم دو اداره‌ای در اقلیم کردستان مانند سال‌های ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۳ است. بر این مبنا که همچون سال‌های بعد از ۱۹۹۴، بار دیگر اقلیم کردستان به دو منطقه حکمرانی تقسیم می‌شود؛ یکی منطقه زرد، تحت کنترل حزب دموکرات کردستان عراق و دیگری منطقه سبز، تحت کنترل حزب اتحادیه میهنی و جنبش گوران. هر چند با توجه به تحولات سال‌های اخیر اقلیم کردستان تحقق این سناریو بسیار نامحتمل است، اما آنچه باید موردتوجه قرار گیرد، این است تا حدودی هنوز حزب پارتی در منطقه سبز یعنی استان‌های سلیمانیه و حلبچه میهمان ناخوانده محسوب می‌شود. از سویی دیگر، احزاب اتحادیه میهنی و گوران هم میهمان‌های ناخوانده منطقه زرد یعنی اربیل و دهوک به حساب می‌آیند که رسما اراده پارتی می‌توانند مانعی برای حضور آنها در پایتخت اقلیم کردستان عراق باشد؛ حتی اگر فردی ریاست قوه مقننه را عهده‌دار باشد. این وقایع نشان می‌دهد با وجود تلاش‌های صورت‌گرفته بعد از ۲۰۰۳ برای ازمیان‌بردن سیستم دو اداره‌ای، همچنان بقایای این سیستم بر شانه‌های حکومت اقلیم کردستان سنگینی می‌کند.

بیش از ۱۰هزار پناه‌جو در صربستان گرفتار شده‌اند

غریبه‌ای در عمق دریاچه

عکس: Reuters

اگر صربستان تا همین چندروز پیش، صرفا بخش میانی رودخانه‌ای از پناه‌جویان بود که تمامی مسیر را از آشوب‌کده‌ای چون سوریه، به یونان و ترکیه و در نهایت اتریش و سپس آلمان می‌پیمود، اکنون کم از دریاچه فقر، مصیبت و جنگ‌زدگی ندارد. این دست‌کم ادعای سخنگوی کمیساریای عالی سازمان ملل در امور پناهندگان است که هشدار داده مسدودکردن مسیر یک رودخانه، عاقبت باعث طغیان سیل از گوشه‌وکنار آن رودخانه خواهد شد. ملیتا سونیچ که خود به‌منظور کمک‌رسانی به پناه‌جویان عازم قلب بحران، یعنی گذرگاه مرزی صربستان به کرواسی شده است، در شرایطی از بلاتکلیفی بیش از ۱۰هزار پناه‌جو در صربستان خبر داده که به گفته او، کمبود غذا، وسایل گرمایشی و دیگر امکانات ابتدایی، گریختگان از جنگ در سوریه، عراق و افغانستان را در آستانه یک بحران انسانی جدید قرار داده است. اما بحران انسانی کنونی که با نظر به سیل روزافزون ورود مهاجران به خاک صربستان، آشکارا رو به وخامت است، در حقیقت ثمره سیاست‌های متغیر دولت‌های شرقی و مرکزی اروپا در پذیرش پناه‌جویانی است که با هزار امید و آرزو، شاید دیگر حتی نتوانند نصیبی از اردوگاه‌های فرسوده آوارگان بیابند. دراین‌میان، باز و بسته‌شدن گذرگاه‌های مرزی مجارستان روی پناه‌جویان دیگر مسئله تازه‌ای نیست؛ اما آنچه امروز بار پناه‌جویان را بر دوش صربستان سنگین‌تر از پیش کرده، هم‌زمانی بسته‌شدن مرزهای جنوبی مجارستان با کاهش نرخ پذیرش پناه‌جویان از سوی دولت اسلوونی است که از روز جمعه گذشته، کرواسی را نیز بر آن داشته تا در شدت و دامنه انتقال پناه‌جویان از خاک صربستان به اسلوونی، تجدیدنظر کند. نزدیک به دوهزار پناه‌جوی گریخته از جنگ که پس از پیمودن هزاران‌کیلومتر، خود را به مرزهای کرواسی رسانده بودند، صبح روز گذشته در شرایطی از خواب بیدار شدند که نمی‌دانستند بناست تعبیر بدترین کابوس‌های خود را به نظاره بنشینند. حضور نیروهای پلیس کرواسی کم بود، آنان اکنون با نرده‌هایی مواجه بودند که این‌روزها به مانعی نمادین پیش روی بزرگ‌ترین موج مهاجرت سرزمینی از پایان جنگ جهانی دوم تاکنون بدل شده است؛ منظره‌ای که با یادآوری تمامی سفر دهشتناک آنان در مسیر خوشبختی موعود که اگر خون‌ریزی‌های داعش پیش‌درآمد آن بود، نرده‌های پلیس کرواسی تنها پرده میانی کوتاهی بر مصائب آن است، پناه‌جویان آزرده و به‌تنگ‌آمده از سرما را به جان یکدیگر انداخت. امدادگران در حالی نسبت به احتمال گسترش درگیری‌ها در مناطق مرزی هشدار می‌دهند که عقب‌نشینی کشورهای شرق اروپا، اجرای طرح توافق‌شده اتحادیه اروپا مبنی‌بر تقسیم ۱۲۰هزار پناه‌جو بین اعضای آن را از همین حالا با مشکلاتی عدیده روبه‌رو کرده است. طرح اتحادیه اروپا که در بهترین حالت تنها کمی بیشتر از یک‌ششم شمار پیش‌بینی‌شده مهاجرانی را پوشش خواهد داد که در سال جاری میلادی از خاورمیانه و شمال آفریقا عازم قاره سبز خواهند شد، برای تحقق خود بیش از همه نیازمند همکاری دولت دست‌راستی مجارستان است که به‌همراه برخی از دیگر کشورهای شرق آن قاره، از همان ابتدا با طرح توزیع پناه‌جویان به مخالفت برخاسته بودند. دولت ویکتور اوربان، نخست‌وزیر مجارستان، با اتکا به این استدلال که پناه‌جویان اغلب مسلمان تهدیدی برای رفاه، امنیت و ارزش‌های مسیحی اروپایی هستند، نه‌تنها مرز خود با صربستان و کرواسی را با نرده‌هایی فلزی مسدود کرده، بلکه به گفته گروه‌های حقوق‌بشری، با تصویب قوانینی جدید، هرگونه حق حمایتی را از پناه‌جویان سلب کرده است. با این اوصاف و در شرایطی که احتمال هرگونه همکاری آتی از سوی دولت مجارستان منتفی به نظر می‌رسد، دولت اتریش نیز با کاهش نرخ انتقال آوارگان به خاک آلمان، مسیر جایگزین جنوبی را که از خاک کرواسی و اسلوونی می‌گذرد، مختل کرده است. این ادعایی است که اگرچه از سوی وین رد شده، اما دولت اسلوونی را مجاب کرده تا با اشاره به توانایی محدود خود برای اسکان موقت و انتقال شمار معدودی پناه‌جو به خاک اتریش، نرخ روزانه پذیرش پناه‌جویان را به دوهزار و ۵۰۰ نفر کاهش دهد. بوستیان سفیج، وزیر کشور اسلوونی، روز گذشته و در جریان کنفرانسی مطبوعاتی، ضمن اعلام این خبر، اظهار کرد طرف کروات نیز با بی‌پاسخ‌گذاشتن تماس‌های تلفنی دولت و عدم ارائه آمار پناه‌جویان ارسالی به خاک آن کشور، به شرایط دشوار کنونی دامن زده است. این در حالی است که رانکو استوجیچ، همتای کروات او، در پاسخ مدعی شده دولت اسلوونی با کاهش تدریجی نرخ روزانه پذیرش پناه‌جویان از هشت‌هزار نفر به دو هزار و ۵۰۰ نفر که در عمل تقریبا ورود پناه‌جویان به خاک آن کشور را متوقف کرده، تمامی بار پناه‌جویان را بر دوش دولت متبوعش قرار داده است. در نتیجه چندان دور از انتظار نیست اکنون که چرخ‌دنده‌های روان انتقال پناه‌جویان به بازار کار غرب اروپا مخدوش شده است، انباشت روزانه نزدیک به پنج‌هزار نفر بر شمار بلاتکلیفان منطقه بالکان، این‌بار به عریان‌ترین شکل، «بحران پناه‌جویان» را برای ساکنان قاره سبز معنا بخشد.

آژانس‌های امدادی بین‌المللی خشونت‌های جنسی علیه کارمندان خود را نادیده گرفته‌اند

تهدیدهای پنهان

زنانی که برای آژانس‌های امدادی بین‌المللی کار می‌کنند با تهدیدهای پنهان خشونت جنسی و آزار و اذیت روبه‌رو هستند؛ تهدیدهایی که کارفرمایان آنها به طور معمول آن را نادیده می‌گیرند یا پنهان می‌کنند.

دادن آمار دقیق میزان تجاوز جنسی در این بخش مشکل است؛ اما بسیای از کسانی که برای گروه‌های بشردوستانه در سراسر جهان کار می‌کنند، می‌گویند آزار و اذیت جنسی گزارش‌نشده رو به رشد است و باید مقامات بالادست به آن توجه کنند. برخی از این زنان به گاردین گفته‌اند سازمان‌ها- از سازمان‌های بزرگ غیردولتی بین‌المللی و آژانس‌های سازمان ملل گرفته تا سازمان‌های خیریه کوچکتر- از کارکنان خود در برابر این سوءاستفاده‌های جنسی حمایت و محافظت نمی‌کنند. به قربانیانی هم که درباره این موضوع صحبت می‌کنند، اغلب برچسب مشکل‌آفرین زده می‌شود. سارا پیرس، که کارگر یکی از سازمان‌های امدادی آمریکایی است، می‌گوید امسال یکی از همکارانش، که برای یک سازمان غیردولتی محلی در سودان جنوبی کار می‌کرد، به او تجاوز کرده است و سپس مرکز کارتر مستقر در آتلانتا او را اخراج کرد. به گفته پیرس از او هیچ حمایتی نشد: «آنها از من نپرسیدند حالم خوب است، به درمان نیاز دارم یا نه. بعد از آنکه به صحبت‌کردن درباره آنچه اتفاق افتاده و توجه‌نکردن سازمان به وظایف مراقبت از کارکنانش ادامه دادم، اخراج شدم». مرکز کارتر با اصرار می‌گوید از پیرس حمایت کرده است، اما با استناد به محرمانه‌بودن چنین مواردی، درباره علت لغو قرارداد او اظهارنظری نکرد.مؤسسه هدینگتون در کالیفرنیا که حامی روحی امدادگران است، تحقیقات درباره ابعاد این مسئله را آغاز کرده است. آلیشیا جونز، دستیار مدیر این مرکز، دراین‌باره گفت: «این مسائل به طور گسترده گزارش‌نشده باقی مانده است؛ درحال‌حاضر هیچ‌کس مطالعه دقیقی درباره این موضوع ندارد. این وقایع به گوش بسیاری از آژانس‌ها می‌رسد؛ اما بازماندگان این حوادث به دلایل مختلفی این آزارها را گزارش نمی‌دهند». کریستینا ویله، کارشناس امور امنیت بشردوستانه، می‌گوید: «متأسفانه هیچ اطلاعات نظام‌مندی درباره خشونت‌های جنسی در دست نیست... . حوادث امنیتی به‌ندرت از سوی کانال‌های بشردوستانه استاندارد گزارش می‌شوند. داشتن اطلاعاتی درباره انواع، زمینه و مکان حادثه بسیار مفید است؛ چراکه می‌تواند ابعاد موضوعی را که پنهان مانده است، روشن کند».در چند هفته گذشته، پروژه بین‌المللی حقوق زنان مستقر در کانادا تلاش کرده است مقیاس خشونت جنسی و آزار و اذیت رخ داده میان امدادگران را تعیین کند. بیش از هزار نفر، عمدتا زنان، برای شرکت در نظرسنجی این پروژه که از آنها می‌خواهد تجربه‌های خود را در زمینه تهدید و ارعاب جنسی و خشونت در بخش‌های بشردوستانه افشا کنند، پیش‌قدم شده‌اند. بیشتر آنها افشای اتفاقات را آغاز کرده‌اند اما به طور ناگهانی توضیحات خود را متوقف کرده‌اند؛ موضوعی که به باور سازمان‌دهندگان این نظرسنجی نشان‌دهنده ترس از آینده است. یک منبع ارشد در «کمیته بین‌المللی نجات» مستقر در نیویورک که از سوی دیوید میلیبند، وزیر امورخارجه سابق انگلیس، راه‌اندازی شده است با انتقاد از سیاست‌های نامناسب این سازمان درباره آزار جنسی و خشونت‌هایی که متوجه کارمندانش بوده است،می‌گوید: «من پاسخ سازمانی به طیف زیادی از خشونت‌ها و آزار و اذیت‌های جنسی، از جمله تجاوز را دیده‌ام و باید بگویم اگر به من در طول سفرم به یک کشور تجاوز می‌شد، آن را به سازمانم گزارش نمی‌کردم».

ادامه از صفحه اول

تاملی بر سخنان هوشمندانه رهبری

۹ مرداد ۱۳۶۶ (۳۱ ژوئیه ۱۹۸۷) - زائران ایرانی که قصد برپایی راهپیمایی برائت از مشرکین را داشتند با مخالفت نیروهای امنیتی سعودی روبه‌رو می‌شوند. در جریان زدوخورد بین حجاج معترض ایرانی و مأموران امنیتی سعودی بیش از ۴۰۰ نفر شهید می‌شوند.

۱۹ تیر ۱۳۶۸ (۱۰ ژوئیه ۱۹۸۹)- در دو حمله در خارج از مسجدالحرام یک نفر کشته می‌شود و ۱۶ نفر زخمی می‌شوند. ۱۶ شهروند شیعه کویتی محکوم و چند هفته بعد اعدام می‌شوند.

۱۱ تیر ۱۳۶۹ (۲ ژوئیه ۱۹۹۰) - بر اثر ازدحام، ازکارافتادن دستگاه تهویه هوا و هرج‌ومرج داخل تونلی منتهی به اماکن مذهبی مکه، هزارو ۴۲۶ نفر بر اثر خفگی و ماندن زیر دست‌وپا جان می‌بازند.

۳ خرداد ۱۳۷۳ (۲۴ مه ۱۹۹۴) - در ازدحام و هرج‌ومرج در مراسم پرتاب سنگ در منا ۲۷۰ نفر زیر دست‌وپا جا مانده و جان خود را از دست می‌دهند.

۱۷ اردیبهشت ۱۳۷۴ (۷ مه ۱۹۹۵) - بر اثر حریق در چادر زائران، سه نفر جان خود را از دست داده و ۹۹ نفر مجروح می‌شوند.

۲۶ فروردین ۱۳۷۶ (۱۵ آوریل ۱۹۹۷) - حریق عظیمی در اردوگاه زائران بالغ بر ۳۴۰ نفر کشته و هزارو ۵۰۰ نفر زخمی بر جای می‌گذارد.

۲۰ فروردین ۱۳۷۷ (۹ آوریل ۱۹۹۸) - در ازدحام و هرج‌ومرج در منا حداقل ۱۱۸ نفر کشته و ۱۸۰ نفر زخمی می‌شوند.

۱۵ اسفند ۱۳۷۹ (۵ مارس ۲۰۰۱) - ۳۵ زائر ازجمله ۲۳ زن در مراسم سنگ‌پرانی زیر دست‌وپا جان خود را از دست می‌دهند.

۲۲ بهمن ۱۳۸۱ (۱۱ فوریه ۲۰۰۳) - ۱۴ زائر ازجمله شش زن در مراسم منا جان می‌بازند.

۱۲ بهمن ۱۳۸۲ (۱ فوریه ۲۰۰۴) - ازدحام و هرج‌ومرج در مراسم سنگ‌اندازی، ۲۵۱ کشته و صدها مجروح به بار می‌آورد.

۳ بهمن ۱۳۸۳ (۲۲ ژانویه ۲۰۰۵) - در مراسم رمی جمرات در منا سه زائر زیر دست و پا کشته می‌شوند.

۱۶ دی ۱۳۸۴ (۶ ژانویه ۲۰۰۶) - فروریزی هتلی در مرکز مکه ۷۶ کشته بر جای می‌نهد.

۲۲ دی ۱۳۸۴ (۱۲ ژانویه ۲۰۰۶) - بیش از ۳۶۰ زائر در ازدحام و هرج‌ومرج در مراسم سنگ‌اندازی در منا کشته می‌شوند.

۲۰ شهریور ۱۳۹۴ (۱۱ سپتامبر ۲۰۱۵) - سقوط یک جرثقیل در مسجدالحرام، حدود ۱۱۰ کشته و نزدیک به ۴۰۰ زخمی بر جای می‌گذارد.

۲ مهر ۱۳۹۴ (۲۴ سپتامبر ۲۰۱۵) - ازدحام و هرج‌ومرج در مراسم «رمی جمرات» در منا بیش از چندهزارنفر کشته و بالغ بر بیش از سه‌هزار نفر زخمی به بار می‌آورد.

تصور و تصویری که درباره عربستان‌سعودی اینک وجود دارد ناشی از فقدان ظرفیت‌ها و توانایی‌های بالفعل و بالقوه سیستم ناکارآمد عربستان‌سعودی است، اینکه به چه میزان این بحران به جهان‌بینی دولت جوان‌زده و بی‌تجربه از یک‌سو و پیرسالاری فرتوت مربوط می‌شود. بالاخره اینکه در شرایط جدید دنیای اسلام و کشورهای منطقه چگونه می‌باید به مسئولیت‌ها و وظایف و توقعات برانگیخته و پدیدآمده جامه عمل بپوشانند و مسئولیت بین‌المللی ناشی از شرایط جدید چیست و مسئولیت‌ها و محدودیت‌های برآمده از آن چگونه باید مورد توجه واقع شود؟ دقت فرمایید سخن نگارنده فقط در مورد تغییر خط‌مشی و سیاست دولت عربستان نیست، بلکه در مورد رفتار و کیفیت تعامل مدعیان جهانی و سازمان‌های حقوق‌بشری و نهادهای بین‌المللی است که یا در سکوت یا حمایت یا بی‌توجهی به عمق حوادث انسانی توسط یک دولت بلندپرواز و رفتار آن با دیگران، از خود نه‌تنها مسئولیتی نشان نمی‌دهند حتی نسبت به فجایع انسانی نیز واکنش جانبدارانه آنها، تعدی و بی‌لیاقتی سعودی‌ها را آشکارتر کرده است. جان سخن در این است که در چنین حوادث و وقایعی، چه الزاماتی وجود دارد یا چگونه باید پدید آید که در برابر این قبیل خطاهای آشکار به چه الزامات قانونی و با چه سازوکاری در چارچوب دو نهاد مهم منطقه‌ای و بین‌المللی یعنی سازمان کنفرانس اسلامی و شورای امنیت سازمان ملل متحد باید تمسک جست. اگر دیروز و امروز جهان بی‌توجه به جان هزاران انسان بی‌پناه است، الزاما این‌همه ادعای جهانی و حقوق‌بشری نمی‌تواند نسبت به حوادث آینده بی‌تفاوت بنشیند. نمی‌توان مناسک حج را در بستر جدول‌بندی‌های قطبی و طائفی خلاصه کرد یا در توطئه و رقابت و خصومتی مذهبی و منطقه‌ای ارزیابی کرد. مسئله حج در آنجا که به ما مربوط می‌شود این است که مسجدالحرام و مدینه منوره و مکه مکرمه گرانیگاه تمامی کسانی است که مسلمان انگاشته می‌شوند. این تصور که دولتی مدعی مسئولیت مراسم حج و مدعی برقراری امنیت آحاد مردم باشد اما با وجود اشتباهات فاحش، پاسخ‌گوی ملت‌ها و دولت‌ها نباشد در دنیای جدید نیازمند بازنگری جهانی است. ممکن است کسانی این نکته را نپذیرند، اما مسئله این است که واقعیت‌های اجتماعی و سیاسی در تجربه جهانی بر اساس تلقی و باور عمومی شکل می‌گیرد و واقعیت پیدا می‌کند. امروز افکار عمومی جهان به واقعه تلخ حج امسال این‌گونه می‌نگرند و با توجه به همین نکته است که نگاه انتقادآمیز خود را متوجه دولت سعودی و حامیان شریکانشان کرده‌اند.

جمهوری اسلامی ایران نمی‌تواند نسبت به آلام نه‌تنها شهروندانش بلکه امت اسلامی بی‌تفاوت باشد بنابراین درحال‌حاضر سخن در این نیست که ایران قدرت مهم تثبیت‌گر و آرام‌بخش منطقه است. صرف‌نظر از گذشته، هم‌اکنون هم با توجه به جهت‌گیری سیاسی و بین‌المللی، ایران به‌عنوان مهم‌ترین قدرت تأثیرگذار می‌تواند پارادایم امنیتی جدیدی را تعریف کند. چه بخواهند و چه نخواهند ژئوپلیتیک‌های مختلفی در جهان در حال شکل‌گیری است و ما نسبت به آنچه که مربوط به ایران و ایرانی می‌شود نمی‌توانیم بی‌تفاوت بمانیم. اگر حاکمان سعودی درک دقیقی از حوادث پیرامونی داشته باشند، مسائل فراوانی تغییر خواهد کرد. رابطه آنها با ملت‌ها و دولت‌ها و نیز رابطه‌شان در منطقه و اصولا رابطه آنها با همسایگان خود تغییر خواهد کرد در غیر این‌صورت الزامات دیگری دارد و روش‌های جدیدی می‌طلبد. این واقعیت درد مشترک دنیای اسلام است. با توجه به مبانی و اصول، باید منطق فکری و منطق رفتاری نوینی از سوی عربستان‌سعودی تعریف شود.

تاکید بر وحدت و اخوت اسلامی امروز نه‌تنها کافی نیست بلکه تاکید بیش از حد بر آن به سوءتفاهم بیشتری می‌انجامد. در گذشته دفاع از مظلوم و تسکین آلام حادثه‌دیدگان مرسوم نبود به آن علت که ایران قدرت چندان به‌رسمیت‌شناخته‌شده‌ای نبود و مشکل مهمی ایجاد نمی‌کرد، اما درحال‌حاضر این‌گونه نیست. ایران نه‌تنها باید در راستای امنیت ملی خود از خون و حقوق همه شهروندانش دفاع کند بلکه همه توان و ظرفیت سیاست خارجی خود را به کار خواهد گرفت تا هزینه و فایده رژیم‌های حاکم که در مقابل جمهوری اسلامی و ملت بزرگ ایران قرار گرفته‌اند مشخص شود. ما مجبوریم در بسیاری از موارد، برای دفاع از حقوق مردم خود و دوستان و متحدانمان از دیپلماسی فعال‌تری بهره گیریم و کمتر از گفتار و منطق گفتاری استفاده کنیم. چراکه این منش تعاملی درحال‌حاضر به معنای دخالت در امور داخلی دیگران تلقی نخواهد شد.

مطمئنا تمایل ما در این قبیل مواقع و شرایط به حل‌وفصل و میانجی‌گری بین شیعیان و سایر طرف‌ها قرار خواهد گرفت ولی دستگاه دیپلماسی باید با رعایت نکاتی که لزوما باید لحاظ شود، از حقوق آحاد امت اسلامی دفاع کند و جهت استیفای حقوق، به زمان باید فرصت داد ولی در مطالبه حقوق ملت ایران و خانواده حادثه‌دیدگان ذره‌ای نباید تردید کرد.

رویداد

پیشروی نیروهای عراقی در مناطق تحت کنترل داعش

• هم‌زمان با ادامه پیشروی نیروهای ارتش عراق در استان الانبار، وزیر دفاع این کشور اعلام کرد در روزهای آینده عملیات آزادسازی موصل نیز آغاز خواهد شد. به گزارش روزنامه فرامنطقه‌ای الشرق‌الاوسط، هادی رزیج، رئیس‌پلیس الانبار، اعلام کرد نیروهای امنیتی توانستند به داخل شهر رمادی، مرکز این استان، نفوذ کرده و انبارهای مواد غذایی را آزاد کرده و به ۵۰۰ متری ساختمان دولتی در مرکز رمادی برسند و درحال‌حاضر نیز مشغول عملیات پاک‌سازی در منطقه «الحوز» در مرکز شهر رمادی هستند. به گفته مقام‌های عراقی، نیروهای عراقی روز یکشنبه در سه محور موفق به پیشروی در مناطق تحت کنترل داعش شده و با به‌دست‌گرفتن کنترل بخش‌های دیگری از شهر بیجی هم‌اینک به سمت شهرهای رمادی و حویجه در حرکت هستند. یکی از مقام‌های ارشد نیروی انتظامی عراق که نامش ذکر نشده، به خبرگزاری فرانسه گفت نیروهای عراقی، شامل هزاران فرد مسلح از گروه بسیج مردمی (حشد الشعبی)، درحال‌حاضر کنترل بیشتر مناطق شهر بیجی و اطراف آن را از دست گروه داعش خارج کرده‌اند.

ادامه خشونت‌ها در اسرائیل

• تنش‌های روبه‌فزونی میان اسرائیل و فلسطینی‌ها، به مناطق جنوبی اسرائیل کشیده شده است؛ جایی که در حمله یک فلسطینی، یک سرباز اسرائیلی و خود مهاجم کشته شده و دست‌کم ۱۱ نفر زخمی شدند. این حمله در پایانه مرکزی اتوبوس در شهر «بئر سبع» رخ داد. خبرگزاری رویترز می‌گوید این حمله یکی از «جدی‌ترین» حملات فلسطینی‌ها به اسرائیلی‌ها در این ماه میلادی، از زمانی‌که دور تازه خشونت‌ها آغاز شده، به شمار می‌رود. پلیس می‌گوید فرد مهاجم به ضرب گلوله کشته شده است. از سوی دیگر در چهار شهر اسرائیل، ازجمله در تل‌آویو، عرب‌های اسرائیلی دیگر نمی‌توانند در مدارس کار کنند؛ دیواری جدید هم در اورشلیم کشیده شد. گفته می‌شود در تل‌آویو و سه شهر دیگر در این کشور کارکردن عرب‌های اسرائیلی در مدرسه‌ها ممنوع اعلام شده است. به گزارش خبرگزاری رویترز، پدرومادرهای اسرائیلی از ترس جان کودکانشان خواسته‌اند سرایدارها و نظافتچی‌های عرب از مدارس اخراج شوند. دولت اسرائیل در ادامه تشدید تدابیر امنیتی در هفته‌های اخیر، روز یکشنبه به پلیس اختیار داد افراد را حتی بدون وجود مورد مشکوک مشخص، بازرسی کنند. افزون بر این، دیواری بتنی در اورشلیم، محله‌ای عرب‌نشین و اسرائیلی‌نشین را از هم جدا می‌کند.

بزرگ‌ترین مانور نظامی یک دهه اخیر ناتو در مدیترانه

• هم‌زمان با تلاش‌های روسیه برای اثبات مجدد قدرت خود در آب‌های شرق مدیترانه، ناتو و متحدانش روز گذشته بزرگ‌ترین مانور نظامی خود در یک دهه اخیر را با هدف نمایش قدرت در مرکز مدیترانه آغاز کردند. به گزارش خبرگزاری فرانسه، اگرچه این مانورها مدت‌ها پیش از حضور نظامی روسیه در سوریه برنامه‌ریزی شده و مستقل از رویدادهای اخیر است، اما اجرای آن در چنین زمانی می‌تواند باعث نگرانی روسیه شود. ناتو و متحدانش با اعزام ۳۶ هزار نیرو، ۲۳۰ یگان نظامی، ۱۴۰ هواپیما و بیش از ۶۰ فروند کشتی به مدت پنج هفته می‌خواهند نشان دهند می‌توانند در جهانی «تاریک‌تر و خطرناک‌تر»- چنان‌که مایکل فالون، وزیر دفاع انگلیس، گفته- فعالیت کنند.

پیشنهاد مسکو برای تشکیل دولت وحدت ملی در سوریه

• معاون وزیر خارجه روسیه در دیدارش با کمیته پیگیری کنفرانس مخالفان سوری در قاهره تشکیل دولت وحدت ملی سوریه را پیشنهاد داد. روزنامه فرامنطقه‌ای الشرق‌الاوسط گزارش داد میخائیل بوگدانف، معاون وزیر خارجه روسیه و فرستاده رئیس‌جمهور این کشور به خاورمیانه و شمال آفریقا، پیشنهاد تشکیل دولت وحدت ملی را مطرح کرد و این پس از آن صورت گرفت که پیشنهاد استفان دی‌میستورا، فرستاده سازمان‌ملل به سوریه، مبنی بر تشکیل چهار کمیته برای دستیابی به راه‌حل سیاسی پذیرفته شد. وزارت خارجه روسیه نیز اعلام کرد میخائیل بوگدانف به تازگی در قاهره با احمد الجربا، رئیس پیشین ائتلاف مخالفان سوری، دیدار کرد و در این دیدار مذاکراتی درباره لزوم افزایش تلاش‌ها برای آغاز سازش سیاسی بر اساس بیانیه ژنو یک صورت گرفت.

آوارگی ۷۰ هزار نفر از ساکنان اطراف حلب

• اتحادیه سازمان‌های امداد پزشکی سوریه می‌گوید در سه روز گذشته دست‌کم ۷۰ هزار نفر خانه‌های خود را در اطراف شهر حلب در شمال سوریه ترک کرده‌اند. به گزارش بی‌بی‌سی به نقل از دکتر زیدون زعبی، رئیس این اتحادیه، روستاها خالی شده و مردم بدون داشتن سرپناه و امکانات پزشکی سرگردان شده‌اند. نیروهای دولتی سوریه از سه روز پیش با حمایت هوایی روسیه عملیات گسترده‌ای را علیه شورشیان در حلب آغاز کرده‌اند. گزارش‌ها حاکی است این نیروها در مناطق جنوبی حلب پیشروی‌هایی داشته‌اند.